בס"ד

השיעור השבועי

בהלכה ובאגדה

מפי הרה"ג רבי **מאיר סנדר** שליט"א

מו"צ בירושלים תובב"א ומח"ס 'דברי מאיר' ועוד

פתיחה:

ביום ה' כסלו חל היארצייט של רבינו הקדוש ר' שמואל אליעזר אייזדל זיע"א הידוע בכל תפוצות ישראל על שם פירושו על הש"ס בהלכה ובאגדה: "מהרש"א" (נפטר בשנת שצ"ב – לפני 395 שנה), רבינו היה עמל בתורה בכל כוחו, ובציור הידוע שלו המופיע בספר "נפלאות המהרש"א" הוא נראה כשהוא יושב ולומד כשרגליו נתונות בתוך קערה עם מים כדי שלא יירדם, וכן שערותיו קשורות לבלתי הנמצא על התקרה כדי שאם הוא יירדם ימשכו שערותיו והוא יתעורר! **ידוע הדבר שמרן ה"בעל שם טוב הקדוש" זיע"א היה אומר** שיש ללמוד: גמרא, רש"י, תוס', מהרש"א, **ורמזתי לזה בס"ד מה שנקרא עוד מעט בפרשת בשלח:** "אם לבן גרתי" **ודרשו חז"ל [ומובא ברש"י שם]:** "ותרי"ג מצוות שמרתי", שרמז בזה גם על לימוד הגמרא **ש"גרתי" ר"ת:** גמרא, רש"י, **תוספות, ידיעות**, וזה רמז על המהרש"א שיש בו ידיעות רבות כנודע בין באגדה ובין בהלכה, רבינו **הקדוש זיע"א היה פועל ישועות בזכות תורתו וידוע המעשה שבעירו אוסטראה** הייתה כסנייה אחת והיא הייתה בדרך לבית החיים, ובכל פעם שהיו עוברים שם עם מת היו הפעמונים מצלצלים והיו פועלים שם הכמרים בכוחות הטומאה והיו חוטפים את המתים והיו ישראל בצער גדול מזה, והנה, לפני שנפטר רבינו זיע"א הוא ציווה שיניחו את ספריו על מיטתו [לפי שאז הם היו מודפסים בנפרד ולא כמו היום שהם מופיעים בגמרא בסופה], והנה, כשעברו לידי הכנסייה והתחילו הפעמונים לצפצף התעורר רבינו זיע"א והתיישב על המיטה אשר הוא עליה והתחיל לדפדף בספריו והכנסייה שקעה אט אט באדמה ורווח להם לישראל, ונעשה קידוש ה' גדול מאוד! **עוד סיפרתי כבר פעם מה שמובא בספרים עתיקים שהרה"ק ר' נחמן מברסלב זיע"א היה פעם אחת באיזה צרה והגיע אליו זקנו ה"בעל שם טוב" הקדוש זיע"א בחלום ואמר לו:** "מה לך להיות מודאג! **הרי אמר הכתוב (תהילים):** "מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם", והיינו שה' מגדיל ישועות ועשה חסד למי? = למשיחו" = מי שמספר בשבח הבדיקים (מלשון: שיח), למי? = "לדוד ולזרעו עד עולם"! = לצאצאי דוד המלך עד העולם! ואתה הרי מצאצאי דוד המלך ע"ה אז תספר סיפור מהצדיקים ויהיה לך לישועה"! (וגם אני מיוחס לדוד המלך ע"ה), וכן היה והוא סיפר את הסיפור הנ"ל מרבינו המהרש"א זיע"א, וידוע שבכל עת צרה מספרים המעשה הזה, זיע"א.

כמו"כ ביום ה' כסלו חל היארצייט של רבינו הקדוש ר' ברוך בער לייבוביץ זיע"א בעל "ברכת שמואל" ור"י "קמניץ" (נפטר בשנת ת"ש – לפני 87 שנה), רבינו היה עמל בתורה כל ימיו בעמל רב וביגיעה שאין כדוגמתה, וידוע מה שאמר הרה"ק ה"אמרי אמת" מגור זיע"א שעד שהסתלקו ג' צדיקים אלו בשנת ת"ש: רבותינו ר' ברוך בער, ר' שמעון שקופ, ור' חיים עזר זיע"א לא ידעו להתחיל השואה הנוראה שהרי אמר הכתוב (בחקותי): "אם בחקותי תלכו" **ופרש"י וזה מחז"ל:** "שתהיו עמלים בתורה", ואז: "ונתתי שלום בארץ", וע"י עמל התורה שלהם לא יכלה להיות השואה הנוראה! **וידוע מה שכתוב:** "מפני הרעה נאסף צדיק" **וביארוהו בב' אופנים: א.** מפני שהצדיק מיגן על הדור, ממילא אין הקב"ה מביא רעה על הדור כשהצדיק נמצא. **ב.** כדי שלא יראה הצדיק את הרעה, ושניהם התקיימו ברבינו זיע"א, **זכיתי להשתתף השבוע ביום ההילולא שלו בישיבת "קמניץ" כאן בירושלים בשיעור מיוחד שנמסר לזכרו ע"י מרן הגר"ד לנדו שליט"א ור"י "סלבודקה" ב"ב שדיבר על הסוגיות במסכת בבא בתרא שבה הם עוסקים כעת, ועל עניין אדם שמצא שטר האם הוי חזקה, ואמר שדבריו מושתתים על ביאור ה"חידושי הרי"ם" בסוגיה, והביא שם עוד באגדה מה שכתב רבו מרן ה"חזון איש" זיע"א על רבינו ה"כסף משנה" זיע"א** שהוא לא חידש חידושים! אלא שהוא חתר לאמיתה של תורה להבין הפשט! ומזה יצא ה"כסף משנה"! וכן רבינו זיע"א היה חותר לאמת, **וידוע הדבר שלא היה זז מתורת רבו מרן הגר"ח מבריסק זיע"א** והיה חוזר וחוזר על דבריו ומכוון בסוגיות לאמיתה, וכשהוא לא מצא ביאור הוא נשאר כך מאשר לעוות את הסוגיה, ולכן "משמיא קזבו ליה" שכולם עוסקים בדבריו הקדושים! **(עוד דיברתי שם עם רבני הישיבה נידון הלכתי מעניין:** מה הדין לקום לרב לפני שהוא מגיע? **והיה נ"ל** שיש לקום דווקא שרואים אותו ולא מתי שאומרים שהוא מגיע כי אז אין הקימה להידור לו! והבן), **כמו כן היה בעל מידות מופלאות וידוע המעשה המובא בספר "הרב הדומה למלאך"** שפעם הגיע לביתו בעל מלאכה אחד, ורבינו זיע"א שחזר אז מתפילת שחרית היה נראה האיש בעיניו כגוי והוא אמר לו בוקר טוב! כמו שאומרים לגויים, ואח"כ נודע לו שהוא יהודי והוא נבהל מאוד ותיקן ופיסו הרבה, ואותו יהודי היה כ"כ רחוק והוא לא הבין מה כ"כ נורא בזה, ורבינו זיע"א ישב עימו באריכות וביאר לו מה ההבדל בין יהודי לגוי ואמר לו אז שיאמר שהוא מוחל, כי הוא סבר שבכזה אופן שהוא לא ידע מהו ההבדל ממילא אין הוא יכול למחול, כי הוא אינו יודע מהי הפגיעה, והבן, **וראה בספה"ק "דרך ה'" לרבינו הרמח"ל זיע"א פרק שלם העוסק בהבדל בין יהודי לגוי אפילו בצורת קבלת השפע שלהם כאן בעולם, עי"ש ואכמ"ל,** זיע"א.

כמו"כ היום ח' כסלו חל היארצייט של הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זיע"א (נפטר בשנת תרל"ב – לפני 155 שנה), הוא היה האדמו"ר השלישי לבית טשערנוביל ונכדו של הרה"ק ה"מגיד מטשערנוביל" זיע"א תלמיד מרן ה"בעל שם טוב" הקדוש זיע"א, ישנו מעשה נפלא המובא בספר הגדה של פסח – "פרד"ס ההגדה" בסוף בחלק הסיפורים: פעם הייתה גזירה גדולה על אחינו בני ישראל במדינת רוסיה, ושלחו העסקנים **והשתדלן הגדול הרב הלפרין ז"ל** לרבינו שיעביר את רוע הגזירה, והנה, רבינו כל הזמן דחה אותם, והגבאים הקפידו על רבינו ולא הבינו מדוע הוא דוחה בקש כזה דבר גדול הנוגע לכלל ישראל, והנה, בהגיע יום ערב פסח היה המנהג שם בטשערנוביל שכולם מביאים את החמץ שלהם בכלי חרס ומביאים אותם אחד אחד לרבי והוא זה שזורק אותם לתוך האש, והנה, בעת שעמד הצדיק בחרדת קודש לזרוק את חמצו לאש הוא אמר בלהט קודש: "הם חושבים שגזרות הפגיעה, והבן, **ובאם באמת כך מבטלים גזרות, וכששורפים את החמץ נשרפים וכלים כל הגזרות**, ועל זה **רמז הפייטן (ביוצרות לשבת הגדול המובא בסידורים):** "**ולמה אכילת חמץ לשש שעות זכר לחפזון שכינה להעביר גזרות רעות מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות**", וכך מבטלים גזרות רעות"! וכך בטלה הגזירה ע"י ביעור החמץ, **ובאמת יש בזה סודות גדולים והייתי כמה פעמים בשריפת חמץ עם מו"ר מרן הגאון ר' עזריאל אויערבאך שליט"א ועשה ג"כ סודות גדולים וכוונות, ובאמת אומרים כן גם בתפילה שאומרים אחר השריפה המופדסת בסידורים:** "כשם שאני מבער חמץ מביתי ומרשותי כך תבער את כל החיצונים ואת רוח הטומאה תבער מן הארץ וכו' וכל הרשעה כעשן תכלה ותעביר ממשלת זדון מן הארץ וכו', **עוד דבר פלא מובא בספר "מבואו ועד צאתו" (שיכון סקווירא) בפרק העוסק בעניין אכילת שבת קודש שמביא דברי המ"ב** שמתי שקונים הדברים לכבוד שב"ק אומרים: "לכבוד שבת קודש", כי הדיבור פועל בקדושה הרבה, **וכן מובא בספר "יסוד ושורש העבודה"** שנהג לומר בעת האכילה בשב"ק: "לכבוד שבת קודש", **ומביא בהערה מעשה פלא מרבינו זיע"א** שהיה מנהגו שהיה פועל ישועות לבאים אליו ע"י ניצוץ שהיה מוצא אצלם וע"י כך היה מעלה אותם לצד הקדושה ומושיע אותם ברוחניות ובגשמיות, והיה יהודי אחד כ"כ מגושם שהוא לא מצא בו שום ניצוץ של קדושה, עד שמצא בו שהיה מנהגו שהוא היה אומר בשב"ק מחמת ההתפעלות מן האוכל ומחמת תאוותנותו הרבה מחמת שהיה רעב מכל השבוע שהיה עני, בהיותו שקוע בתוך החמץ "ראשו ורובו": "לכבוד שבת קודש"! ובזכות זה פעל לו ישועה! וראוים כמה קדושה יש בכל מעשה קטן! **וסיפרתי את זה בשבת שעברה לכ"ק האדמו"ר מראדזין שליט"א מבית וגן ונהנה מאוד,** זיע"א.

כעת נעסוק בפלפול, אגדות, והלכות בעז"ה:

א. משניות בבא מציעא – מצא שטרות.

למדתי אתמול עם החברותא הבה"ח מגידו קלאר שיחי' משניות מסכת בבא מציעא ובניא חידוש אחד ממה שלמדנו: מובא במשנה (שם פ"א) נידון מעניין: מה הדין אדם שמצא ג' שטרות כרוכים זו בזו, וההלכה היוא שם שייכים כולם ללוות אחד, והיינו שבכולם מוזכר אדם אחד שלווה מג' אנשים נפרדים, הרי שמחזירים את השטרות ללווה כי ההיגיון אומר שהם שייכים לאדם זה, שהרי בלא כן מי אסף את כל השטרות הללו ואיגד אותם באגודה אחת אם לא הלווה שלווה מג' בני אדם והחזיר למלווים והחזירו לו את השטרות, ואם כל השטרות כתובים על שם מלווה אחד מחזירים אותם למלווה, כי זה אומר שזה שטרות שלא פרעו אותם הלווים והם מוחזקים אצל המלווה, ואם ניכר על השטרות שלקחו אותם לקיום בבית דין מביאים אותם לבי"ד, אמנם כשהשטרות כתובים בכתב של סופר אחד הרי שאין מחזירים אותם לא ללווה ולא למלווה, כי מחזיקים שהסופר כתב אותם לדוגמה, כי איך יתכן שנפלו שלשה שטרות מאותו סופר כרוכים זה בזה, והבן.

ב. גמרא בבא מציעא – "לאו שאין בו מעשה".

השבוע דיבר מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א בחבורה על הסוגיה במסכת בבא מציעא (צ':) הנוגעת לעוד הרבה מקומות בש"ס שמדברת על אדם שחסם את הבהמה ע"י קולר, והיינו שהבהמה רצתה לאכול, והוא בכל פעם שהיא התקרבה לאוכל גער בה **(כלשון רש"י שם),** האם זה נקרא: "לאו שאין בו מעשה" ופטור על אף שהתורה אוסרת לחסום את הבהמה, או שלא, **ומביאה הגמרא שנחלקו בזה ר' יוחנן וריש לקיש שלדעת ר' יוחנן** הוא חייב, וטעמו הוא: שהדיבור בשפתיו נקרא מעשה, **ולדעת ריש לקיש** הוא פטור, ובלשון הגמרא לא מובא שהוא סובר שבגלל שזה "לאו שאין בו מעשה" הוא פטור, אלא שקול לא נקרא מעשה, **והרב שליט"א האריך הרבה בעניין:** "לאו שאין בו מעשה" באופן כללי, **ונביא ממנו כמה נקודות: א. הוא זן בארי כות בדברי התוס' (שם) שהקשו על ר' יוחנן מהגמרא במעילה ששם משמע שהוא סובר** "שלאו שאין בו מעשה" הוא פטור, וקשה מכאן, ע"ש, **עוד הוא הביא את דברי הרמב"ם שנוקט להלכה** שהחוסם בקולו יהיה חייב, **וביאר ה"מגיד משנה"** שאף שהרמב"ם סובר מכמה ראיות שר' יוחנן חזר בו וממילא הוא מודה לר"ל והיה לרמב"ם לפסוק שהוא פטור, עכ"פ הוא סובר שהוא חייב מטעם אחר, **והביא הרב שליט"א שמבארים בזה שהרמב"ם סובר** שאיסור שיכול להיעשות בצורה של מעשה, וכמו לאו דחסימה שיכול להיעשות ע"י מעשה וכנ"ו: שהוא חוסם את הבהמה בגופו שלא תאכל שבזה לכו"ע הוא חייב כי הוא עשה מעשה, ממילא ס"ל לרמב"ם שכזה לאו לא נקרא: "לאו שאין בו מעשה", היות והוא יכול להיות גם במעשה הוא יהיה חייב עליו גם כשהוא לא עושה לא נקרא: "לאו שאין בו מעשה", ולכן אף שלרי' יוחנן הוא יהיה פטור באמת, מחייב אותו הרמב"ם ולאו מטעמיה, **ועוד הוא הביא שבספר "החינוך" במצווה זו** הביא בדיוק הפוך מהרמב"ם והיינו שהוא יהיה פטור על לאו זה של "לא תחסום" והוא לא יקלקה עליו, וסברתו א"כ היא הפוכה: שלאו שיכול להיות בלי מעשה וכנ"ו: שהוא חסם אותה בקולו כסוגי' כאן, גם כשעשה אותו עם מעשה, וכנ"ו: שחסמה בגופו, וכנ"ל, הוא היה פטור, **עוד הביא הרב שליט"א סברה נפלאה מהאחרונים וכבר עמד על זה מרן הגר"א ווסרמן זצוק"ל הי"ד לחלק בין שני סוגי מצוות: יש מצוות** שהתכלית שלהם היא המצווה עצמה, וכנ"ו: תקיעת שופר, שהמצווה היא לתקוע בשופר, ואם לא עשה כן (או לא שמע), לא יצא ידי חובתו, אמנם, יש מצוות (עשה או ל"ת) שעיקרם הוא התוצאה, ולא משנה אם עשה אותה וכנ"ו: מצוות מעקה, שפשיטא שאם הוא בנה מעקה אף שבנה אותו בלא כוונה כלל, ואף ל"ת: "מצוות צריכות כוונה" הוא קיים את המצווה, **שהרי התורה אומרת:** "ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו", וכיון שלא נופל הנופל הרי שהוא קיים את המצווה, נמצא שהמצווה בזה היא התוצאה, ואם יעשה את המצווה ולא יהיה ממנה התוצאה הזאת לא יצא, וכן עם עשה ויש את התוצאה הזאת יצא לכו"ע, וכנ"ל, וכן הוא איסור: "לא תחסום" שתכליתו היא שהבהמה תאכל ולא תחסם, וממילא כשהבהמה לא אוכלת הרי שהוא עבר אף שהוא עשה את זה בקולו, ואולי זה הפשט ברמב"ם שחייב, כי במצווה שמסתכלים את התוצאה הרי שיתכן שגם בלי מעשה יתחייב עליה שהרי העיקר כאן הוא התוצאה ומה לי חסמה בידיים ומה לי חסמה בקולו, ל"ס היא נחסמה בגללו, והבן.

ג. פרשת תולדות – הברכות לדורות, הכפילות היא שגם מידת הדין תסכים עימם.

שמעתי השבוע מכ"ק מרן האדמו"ר מאמשינוב שליט"א {שראיתיו אתמול כאן בבית וגן} בביאור הברכות בפרשה הקודמת (תולדות) שכתוב בפסוק: "ויתן לך" **ואמרו חז"ל (הובא ברש"י שם):** "ויתן ויחזור ויתן", שהברכות האלו הם לכל אחד ואחד מבני ישראל בכל הדורות כולם, וכפל הדברים כדי שיסכימו על הברכות גם מידת הרחמים וגם מידת הדין, ולא יתעוררו המקטרגים על הברכות! וזהו: "ויתן ויחזור ויתן".

ד. פרשת תולדות – כוח התורה כשלומדה בשמחה.

השבוע דיבר מורנו רה"י הגאון ר' אהרן וינר שליט"א בוועד השבועי על הפרשה הקודמת (פרשת תולדות) והביא מה שאמרו חז"ל על הפסוק: "והקל קל יעקב והידים ידי עשו" = "בזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו", **והביא מה שביאר בזה זקני ר"כלי יקר" זיע"א (בפרשתנו) שלכן אמר עשו:** "קרבו ימי אבל אבי וכו', כי הוא ידע הסוד הנ"ל שכשיעקב אבינו ע"ה עוסק בתורה אי אפשר לשלוט בו, ובימי האבלות שאינו לומד הרי שהוא יוכל לשלוט בו, **והוא הקשה מה ששאלתי כבר בשיעור בספה"ק "תומר דבורה" השבוע ביום ב' (ולא נכפלו הדברים והרוצה יעיין שם רק נביא דבר חידוש נפלא שהוא אמר על זה ואת זה לא אמרתי):** הרי אבל יכול ללמוד בדברים המותרים, וכי זה לא נקרא תלמוד תורה ואינו מיגן? **והביא מה שתירצו על זה הרבה [וגם אני הבאתי בשיעור הנ"ל]:** התורה מגינה מתי שלומדים אותה בשמחה! אמנם, כשלומדים את התורה מתוך צער ואבלות ר"ל ולא מתוך שמחה אין היא מגינה! ואפילו עשו ידע סוד זה, **והביא הרב שליט"א דקדוק נפלא בשלשון חז"ל שם כתוב:** "מצפצפין", ולא שלומדים והיינו שבזמן שישראל "מצפצפין" בקולם לא יכול עשו לשלוט בהם **(ועי' עוד בגמרא שבת (קי"ט:):** "מפי עוללים וכו' הבל פיהם של תינוקות של בית רבן"), **וצריך להבין:** מהו הלשון צפצוף? **ולפי הנ"ל מבואר** ש"צפצוף" הכוונה לזמרה, והיינו שלומדים את התורה מתוך שירה ושמחה, וכמו שאנחנו לומדים במנגינה מסוימת וזה מראה שנם שמחים בלימוד התורה ואז התורה מגינה, **והביא עוד את הגמרא ריש מגילה שהמלאך הגיע ליהושע בן נון ואמר לו:** "עתה באתי" **ועי' בתוס' שם (ולא נאריך בו כי כבר האריכו בו פעם) והביא מה שביאר בזה הרב מפוניבז' זצוק"ל (וזה מתוך מעשה שהיה וקושיה ותירוץ, ולא נאריך בו כעת כי כבר האריכו בו פעם) שהוא אמר לו לשון:** "עתה" כי הוא **לשון הפסוק:** "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", ולכן לשון: "ועתה" רומז על תורה, ואמר דווקא לשון זה כי כתוב בו: "שירה" ורמז לו שבזה מלחמה כמו שהיה שם ומה שמיגן זה התורה שלומדים אותה מתוך שמחה! והוא היסוד הנ"ל מפרשתן, **והוספתי לרב שליט"א שהיות והוא הזכיר גמרא מגילה אני יאמר ג"כ גמרא מגילה והיא בעמוד האחרון שם (ל"ב.)** שיש ללמוד את התורה מתוך שירה, **ואמר הרב שליט"א** שזה נכון! ומה שהוא לא הביא את הגמרא הזאת כיון שהיא מדברת שם בשבח הלימוד מתוך שירה, אמנם, לא מוזכר שם שהיא מגינה! והבן.

ה. פרשת ויצא – "והנה סלם מצב ארצה וכו' והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו".

פגשתי אתמול את ידידי היקר מימי מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שהיינו יושבים יחד בשיעורו הגאון ר' חיים הירשון שליט"א ודיברנו על הסיפור הידוע שהיה בזמן מרן מהרי"ל דיסקין זצוק"ל שהיה יהודי אחד בירושלים העתיקה שהיה כל הזמן כותב ולא היה מדבר הרבה, וכשנפטר מן העולם רצו לבדוק האם הוא היה כזה תלמיד חכם גדול, או שלא ונפק"מ האם לקבור אותו יחד עם גדולי הדור בהר הזיתים או לא! ופתחו את כתביו ונפתח להם **בפרשת ויצא (שהיא הפרשה הבאה שנקרא בשבת בעז"ה) שהוא כתב על הפסוק:** "והנה סלם מצב ארצה וכו' והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", **וקשה:** הלוא למלאכים יש כנפיים ומדוע הם היו צריכים סולם? **ומבואר:** שהם היו מלאכים קטנים ולא צמחו להם עדיין כנפיים, ולכן הם היו צריכים סולם! והבינו האנשים שהוא היה מפלפל פלפולי הבל, ולא היה גאון הדור, - עד כאן המעשה – אמנם הערנו **שבפירוש רבינו הרא"ש זיע"א (שם) מובא מעין זה** שהמלאכים עלו לשמים עם הסולם דווקא, אף שהיה להם כנפיים, עי"ש.

ו. פרשת ויצא – הבאר – סוד שאיבת מים שלנו מבאר שאמרו עליה תשליך.

אנחנו קוראים בפרשה הבאה (פרשת ויצא) את כל המעשה של יעקב אבינו ע"ה והבאר שרמוזים בה סודות גדולים, ונביא כאן דבר פלא שראיתי השבוע בשם הרה"ק ר' ברוך ממעז'יבוז' זיע"א נכדו של מרן הבעש"ט הקדוש זיע"א שחיבבו הרבה והיה קורא לו: "בבא קמא" שזה ר"ת: ברוך בן אדל קדוש מרחם אמו! שאמר שהיה מנהג ישראל לשאוב מים שלנו למצות דווקא מן הבאר שעליה אמרו תשליך, **והטעם לזה כי אמרו חז"ל (בגמ' יומא)** שהעושה תשובה מאהבה הרי שהם נהפכים לו לזכויות, והיות ותשליך אומרים בערב לאחר תפילות ראש השנה הנעלות, וכולם עושים אז התשובה מאהבה ממילא כל העוונות נהפכים להם לזכויות, ולכן אנחנו שואבים ממים אלו את הזכויות האלו להניח בתוך המצות! וזה נפלא! **וידוע המעשה על הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א {שזכיתי להיות על ציונו הקדוש בעיר ברדיטשוב שבאוקרינה ביום א' כ"ג שבט תשע"ז}** שראה פעם יהודי אחד בעירו שהיה קל דעת ביותר ועובר עבירה {שהיום מתארים את זה בשפה מטפורית: "לא הניח עבירה שלא עבר"!} והוא חיבקו ונישקו ואמר לו: "מקנא אני בך"! היהודי הרחוק התפלא מאוד ולא הסתיר את התפלאותו, ואמר לו הצדיק: "חכמינו אומרים שאדם שעושה תשובה מאהבה הרי שנהפכים לו העבירות לזכויות וממילא אם תעשה תשובה ברגע אחד מאהבת ה' הרי שיהיה לך זכויות לעין ערוך"!.., **ובגמרא קידושין מובא** שאם קידש את האישה על מנת שהוא צדיק גמור הרי שהיא מקודשת שמא הרהר תשובה בליבו, ורואים מזה גדלותו של יהודי אף הרחוק ביותר! וכמה הוא יכול להתהפך ברגע אחד! {ובאמת, עד היום יש שם בעיר ברדיטשוב יהודים רבים, והיא עיר גדולה מאוד ויש שם כמה קהילות וזה מכוחו של אותו צדיק, **ואמר לנו אז הרב פאלר שליט"א הרב של העיר שאירחנו בביתו** שיש שם בקהילה כשש מאות יהודים!, ויצונו על הצדיק נמצא בשיפולי העיירה ליד מסילות הרכבת}.

ז. אברהם אבינו ע"ה ומידת החסד – "בך יהיו חותמין".

חידוש גדול ראיתי השבוע בספר "דבר יעקב" על מסכת בבא מציעא (ח"א) שכותב שם המחבר הגאון ר' יעקב שטיינהויז שליט"א בשם הרה"ק רמ"מ מקוצק זיע"א שאמר על מה שאומרים חז"ל

ניתן להאזין לשיעור זה ולשיעורים קודמים דרך 'קול הלשון' במספר ישיר: 073-371-8679, כמו כן ניתן להירשם לקבלת התראה (צינתוק) כשמתחיל שידור חי - הקישו # ואח"כ 2

שהקב"ה אמר לאברהם אבינו ע"ה: "בך יהיו חותמין", **עפ"י מה שמובא במשנה אבות (פ"א, מ"ב): "שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה הוא היה אומר** על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", והיינו שזה הולך לפי הדורות, ובדורות שבזמן בית המקדש היה עיקר העבודה ועליה העולם היה עומד, ואח"כ כשחרב בית המקדש היה העיקר התורה ועליה היה העולם עומד, ובדור האחרון שלפני הגאולה עיקר מה שיעמוד עליו העולם הוא על עמוד החסד, וזה חידוש גדול, **ויש לציין לגמרא סוכה (מ"ט:) על הפסוק (משלי):** "ותורת חסד על לשונה" – "תורה ללמדה לאחרים זוהי תורה של חסד", וא"כ גם ע"י התורה עצמה יכול לעשות חסד, וכמו שעשה ה"דבר יעקב" עצמו שזיכה את כולם בתורה.

ח. עלייה לציון כשחל יום היארצייט בערב שבת קודש, ועוד בעניין זה.

שאל אותי השבוע הרב שמחה גבריאל גולדמן שיחי': כשחל יארצייט בערב שבת קודש, האם אפשר לעלות לקבר בערב שבת או שיש לעלות לקבר ביום חמישי או ביום ראשון? **והשבתיו:** בעיקרון מותר לעלות לקברים בערב שבת קודש, אמנם **מובא בספרים הקדושים** שאין המתים נמצאים בקבריהם בערש"ק וכן בימים שאין אומרים בהם תחנון, וכגון: בימי חודש ניסן, וכדו', **ומרן הגר"ש הלוי וואזנר זצוק"ל שהסתלק כידוע בליל הסדר וזכיתי להשתתף בהלוויה שלו בחוה"מ נוהגים בני משפחתו ותלמידיו** לעלות לציונו בערב ר"ח ניסן ולא בחודש ניסן, ואף שמותר הדבר ואין בו איסור, עכ"פ אין המתים נמצאים אז, **וכן ראיתי שכתב מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל** שאפשר ללכת לקברים, אמנם, אין הם נמצאים שם, ולדעתו אין בזה תועלת, **ובשבוע שעבר שנסענו בני הישיבה למערת המכפילה בחברון היה זה ביום ראש חודש ושאלו שם הרי בגמרא בבא מציעא (פ"ז.) מובא באריכות המעשה שאליהו הנביא ז"ל מעיר את האבות הקדושים ונוטל את ידיהם** ומעיר כל אחד ואחד מהם בנפרד, בכל ראש חודש, וא"כ הם לא היו שם וכי נסענו לשם סתם? **ואמר רה"י הגאון ר' שמחה נובירט שליט"א דבר נפלא:** אדרבה, מבואר שם בגמרא שהוא מעיר אותם אחד אחד, וממילא וודאי שהיה שם אחד מהם כשהיינו, ובאמת היינו שם שלשל שעות אז וודאי שהספקנו הרבה, **ויש לי עוד לומר עפ"י מה שמבואר במ"ב הל' ערב ראש השנה** שמקום קבורת הצדיקים מקום אדמת קודש הוא, וממילא אף בימים שאין המתים נמצאים עכ"פ המקום עצמו קדוש הוא, וממילא יש מקור לעלות לשם אף בימים שאין הם נמצאים, **עכ"פ הלכה למעשה נראה לי** שהטוב ביותר הוא לעלות לשם לפני חצות, או ללכת לשם בג' ימים שלפני היארצייט או בג' ימים שאחרי היארצייט, **כי מובא בספרי הסוד** שג' ימים לפני היארצייט וג' ימים לאחריו הם כמו היארצייט עצמו, **ואמר לי מו"ר מרן הגאון ר' עזריאל אויערבאך שליט"א** שאין חילוק בין לפני או אחרי, ולכן אפשר לעשות כן.

ט. הל' בשר וחלב – מצקת בשרית שהכניסה לתבשיל פרווה.

שאל אותי השבוע הרב אברהם זאב טרגר שיחי': אדם שהכניס מצקת בשרית לתוך תבשיל פרווה האם נהיה התבשיל בשרי? **והשבתיו:** התבשיל לא נהיה בשרי ואף אם הייתה המצקת בת יומה, והטעם כי גם כשבלוע בתוכה משהו הרי שהוא מתבטל בתוך התבשיל, ואין בכך כלום, וגם למצקת אין שום בעיה כיון שהיא הייתה בשרית ונכנסה לתוך תבשיל פרווה, ומה בכך? היא נשארת מה שהיא הייתה.

י. הל' שבע ברכות – פנים חדשות שברח לפני הברכות.

עוד שאל אותי השבוע הרב שמואל יעבץ שיחי': יש כרגע סעודת שבע ברכות והיה פנים חדשות כל הסעודה אך מחמת השעה המאוחרת הוא ברח, מה אפשר לעשות? **והשבתיו:** אפשר להביא אדם אחר ששמחים עמו ולעשות אותו פנים חדשות, וכן היה שתוך כדי שהוא דיבר עמי אני שומע קריאות צהלה מהפתח והגיע פנים חדשות חדש ושמחו עמו, ונראה שיש לתת לו דבר מה שיש עליו ברכה אחרונה לאכול כדי שיצטרף עמם לזימון ולברכות, **ויש מעשה נפלא על מרן הגר"ח מבריסק זצוק"ל** שפעם שאלו רב אחד מתקדם: "מדוע אתם לומדים כל הזמן בחילוקים ובפלפולים, מספיק לקרוא את הגמרא ולבאר"? שאלו ר' חיים: "שמא יסביר לי מר מדוע אנו טורחים כ"כ אחרי פנים חדשות בסעודת שבע ברכות, **הלוא אמרו חז"ל** שעצים שנעשו אפר: "פנים חדשות באו לכאן" וא"כ נשרוף משהו ונביא אפרו ונעשה שבע ברכות"? ולא היה לרב מה לענות, והוא הבין למה צריך חילוקים ופלפולים, לפי שאחד שלומד את הגמרא בלי הבנה יכול לעשות מן גזירה שווה כזאת ולפסוק כך, ולכן יש להבין בכל דבר הטעמים שהרי כאן בשבע ברכות הטעם הוא משום שמרבה שמחה, ושם הטעם כי זה שינוי, והם שני דברים.

י"א. הל' שבת זימון ועוד – להזיז זבל ביתי בשבת, זימון מדרבנן או מהתורה, הרהור בד"ת במרחץ.

עוד שאל אותי השבוע הבה"ח אלעזר ארצי שיחי' מצפת: האם מותר להזיז זבל ביתי בשבת? **והשבתיו:** אני מקפיד תמיד שלא יהיה כלום בזבל בבין השמשות, וכיון שכך הרי שאין בו שום בעיה כי יש כלל: "מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולא יומא", וכיון שבבין השמשות לא היה בו דבר אין בכך כלום, אמנם גם כשהניחו בו דברים בשבת תלוי מה הניחו בו, ואם הניחו בו דברים מאוסים יתכן שהוא נעשה מוקצה גם בשבת בעצמו, אך בסיס הוא לא נהיה כי בבין השמשות הוא לא היה מאוס וכנ"ל, ולכן **אמרו חז"ל וכן הלכה** שמותר לטלטל עצמות וקליפים ע"י ניעור הטבלה היינו השולחן, כי אף שהם נהיו מוקצים בשבת כי הם מאוסים ואינם ראויים לכלום אין הם עושים את השולחן בסיס וזה טלטול מן הצד שמותר לצורך דבר המותר, וכן אם הוא מאוס מותר לפנותו מן הבית במקום שיש עירוב כדין: "גרף של רעי", וכשאין עירוב ייטול אותו מחדר זה לחדר אחר, **עוד הוא שאל:** האם זימון הוא מהתורה או מדרבנן? **והשבתיו:** ברכת המזון היא מן התורה, אמנם, זימון אינו מן התורה, והוא תקנת חכמים כבקשת רשות לברך, **עוד הוא שאל:** האם מותר להרהר בדברי תורה בבית המרחץ? **והשבתיו: אמר לי פעם מו"ר מרן הגאון ר' עזריאל אויערבאך שליט"א שכתב מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל בתשובה** שמותר להרהר בדברי תורה במקלחת שלנו שהיא נקייה ולא נפיש הבליה כ"כ, וכן נ"ל בבית המרחץ נקי שאין בו הבל, ואין בני אדם ערומים כנגדו ומכובה ערוותו במים ששרי, וכן אני נוהג (**הוא שאל את זה כי הוא התפלא איך אני תמיד אומר שחידוש זה התחדש במקווה וכדו'**).

י"ב. הל' שבת – שטיפת הידיים בשבת ושפשופם כשהניח קרם ידיים עליהם בערב שבת?

עוד דנתי בליל ש"ק הדודמת עם כ"ק האדמו"ר מראדזין שליט"א מבית וגן עפ"י מעשה שהיה שאחד משח את ידיו לפני שבת בקרם ידיים ובשבת כשהוא שטף את ידיו והוא שפשף הוא הרגיש בהם את השמן של הקרם, האם זה איסור לשפשף ידיו? **והיה נראה** שהיותך והקרם העבה נבלע כבר בערב שבת, מה שעולתה כעת ע"י המים הוא השמן של המשחה, והוא אינו בגדר שמן עב ולא שייך בו ממרח כלל, ולכן זה מותר, כי הוא נוזלי, וכן שלאו אדעתיה בזה כלל, והסימן לזה שהמשחה היא לבנה וכעת אין לו לבן על ידיו ש"מ שזה רק השמן הנוזלי שהתערב במים, והבן.

י"ג. הל' שבת וברכות – פלסטר בשבת, בושם בשבת, וברכת פסיפלורה.

עוד שאל אותי השבוע הבה"ח ישראל נחמן אלכביר שיחי': האם מותר לפתוח פלסטר בשבת? והאם מותר להדביק אותו על הגוף בשבת? **והשבתיו: הארכתי בזה בספרי "דברי מאיר" הל' שבת בשם גדולי הפוסקים ולמעשה:** מותר לפתוח אותו בשבת כיון שהוא כבר היה פתוח פעם, וכן שבזה שהוא פותח אותו הוא מקלקלו, ועיי"ש עוד בזה, וכן מותר להדביקו על הבשר כי אין תופר על גוף האדם, אמנם, יש להיזהר שלא להדביקו על הצד השני שלו אלא רק על הגוף, **כי מבואר בשו"ע (סי' ש"מ סי"ד) בשם הרמב"ם** שהמדבק ניירות זו לזו שלא ע"מ לקלקל הרי זה תולדת תופר, ואסור, **עוד הוא שאל:** מה הדין להניח בושם על הגוף בשבת? **והשבתיו: מבואר בפוסקים (וכן מובא במ"ב הל' נשיאת כפיים סי' קכ"ח כי מנהגם היה עפ"י הרמ"א שנושאים כפיים רק ביו"ט ולחיבוב המצווה היו מבשמים המים שבהם הם נוטלים את ידיהם, עיי"ש)** שאין להניח בשבת דבר עם ריח טוב כבושם וכדו' על בגד דהוי: "מוליד ריח", אמנם, על הגוף מותר והטעם לזה כי אין מוליד ריח על גוף האדם, וכמו שמותר לשטוף ידיים עם סבון בשבת, שהרי זה פג ועובר ואינו מתקיים, ולכן מותר לשים בושם וכדו' על הגוף ואף אם אח"כ ייגע בבגד אין בכך כלום שהרי הוא לא הניח על הבגד, **ואמר לי מו"ר מרן הגאון ר' עזריאל אויערבאך שליט"א שמה שיש שאומרים** שאין להניח בושם בשבת על השערות משום דקיימ"ל: "שערו ככסותו", אין זה נכון כלל כי כל מה דאמרי' הכי זה רק באופן שהשיער תלוש וכגון: פאה שאז הוי כבגד אבל כשהשיער מחובר לאדם לית בהא מידי ונידון כגופו, **עוד הוא שאל:** מה היא ברכת פסיפלורה? **והשבתי: מבואר בספר "וזאת הברכה"** שברכתו היא בורא פרי האדמה, ולא כמו שחושבים העולם שברכתו היא: "בורא פרי העץ", ולא ראיתי נידון בדבר אלא הוא כותב את זה כדבר פשוט, אמנם גם אם יש נידון וודאי שעדיף לברך אדמה כי בזה בכל גווני יצא **כמבואר במשנה ברכות** שאם בירך על העץ אדמה יצא לפי שהעץ מגיע מן האדמה, והבן, ואמנם, מברכים עליו ברכת שהחיינו כדין פרי המתחדש משנה לשנה, עיי"ש בלוח הברכות.

י"ד. הל' בשר וחלב - שכח ואכל בתוך שש שעות של בשר מאכל חלבי האם יכול להמשיך לאכול?

עוד שאל אותי השבוע בדרכי לציון דוד המלך ע"ה ול"כותל המערבי" הבה"ח דוד אטיאס שיחי' וידידיו שיחי': האם אדם שנמצא בתוך שש שעות שאחרי אכילת בשר והוא טעה ואכל מאכל חלבי, יכול להמשיך לאכול הלאה או שהוא צריך להמשיך ולהמתין? **והשבתיו: מבואר בספר "דעת קדושים" [ספר יסוד על דיני בשר וחלב של הגאון מבוטשאטש זיע"א שחי לפני כמאה וחמישים שנה] הביאו בספר "כף החיים" להגרי"ח סופר זיע"א (ריש הל' בשר וחלב)** שאם טעה ואכל אין צריך להמתין כבר, ולא הביא טעם לדבר, **והזכירו ג"כ מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל בכתביו**, וכן אני מורה הלכה למעשה, ונראה הטעם לזה כי לא יועיל לו כבר להמתין לפי כל טעמי ההמתנה בין בשר לחלב, כי אם סיבת ההמתנה היא בגלל העיכול האי כבר התעכל, ואם הסיבה בגלל היכר כבר אין היכר, ואם בגלל בשר שבין השיניים הוא כבר התערב, וזה הכול כשבלע אמנם אם לא בלע עדיין יפלוט החלב וידיח פיו וימשיך להמתין, **ובזה מיושבת הסתירה ב"כף החיים" שם** כי שם הוא מיירי כשבלע ובמקום השני שכתב להמתין כשלא בלע, עיי"ש דקדוק לשונו, **עוד כתב בספר "דעת קדושים" שם** שנראה לו שאין צריך תשובה על זה בעשה בשוגג כיון שאין זה איסור בעצם אלא הרחקה, עיי"ש.

ט"ו. הל' סעודה ותפילה - נגע הלחם במקום מכוסה האם הוא נטמא? לא אמר "כי שם ה'" במנחה האם זה מעכב?

עוד שאל אותי השבוע הרב אלחנן עוזר ברגר שיחי' מפ"ת: הרי כשאדם נוגע במקומות המכוסים באמצע הסעודה הוא צריך ליטול ידיו שנית בכלי (כי הלכה לה הנטילה, ואף שבשאר היום הוא יכול לנקות במדי דמנקי וכן אינו טעון כוח גברא, כאן הוא צריך כל דיני נט"י כי הוא עוד אוכל והנגיעה ביטלה לו את הנטילה), ואם הלחם נגע במקום מכוסה האם הוא ג"כ נטמא? **והשבתיו: לא מצאנו בפוסקים דבר זה** ולכן אם נגעו ידיו במקום מכוסה ייטול אותם שנית, וכנ"ל, אמנם, אם נגע הלחם במקום מכוסה לית בהא מידי, אמנם, בזמן בית המקדש היה לו דיני טומאה וטהרה בלחם של תרומה, ואכמ"ל, **עוד הוא שאל היום:** אדם שהתפלל מנחה ולא אמר: "כי שם ה' אקרא" בהתחלה האם זה מעכב? **והשבתיו:** אין זה מעכב, והטעם שאומרים פסוק זה הוא שפותחים בשם ה' ומשבחים אותו, ומן הדין היה צריך לאומרו בכל התפילות, אמנם אין אומרים אותו בשחרית ובמעריב כיון שצריך לסמוך גאולה לתפילה, ולכן מתחילים: "ה' שפתי" שהוא: "גאולה אריכתא".

ט"ז. הל' תפילה ותפילין - לא לבש תפילין בשחרית מה יעשה?

עוד שאל אותי השבוע הבה"ח שמואל דוד זהבי שיחי': אדם שלא התפלל שחרית עם התפילין האם עדיף לו להתפלל מנחה עם התפילין ואף ביחיד או להתפלל אותה בציבור וללבוש תפילין בלי תפילה? **והשבתיו: במ"ב הביא פעם אחת כך ופעם אחת כך, וכן ענה מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל פעם אחת כך ופעם אחת כך, וכן ענה לי מו"ר מרן הגר"ע אויערבאך שליט"א פעם אחת כך ופעם אחת כך, ולכן נראה** שאו שיתפלל עמם מנחה ואפילו ביחיד (אם מתבייש וכדו'), וירוויח תפילה עם התפילין שהיא עניין גדול, או שיתפלל מנחה בציבור בלי תפילין וירוויח שהתפלל בציבור ויניח תפילין ויקרא עמם ק"ש או תהילים כמו שכתב המ"ב וסגי בהכי.

י"ז. הל' שבת - לחמם בשבת דברים שאין בהם בישול בתוך סיר שנמצא בתוך המיחם.

עוד שאל אותי השבוע הרב הורן שליט"א: יש מיחם שבתוכו יש סיר ויש להם מכסה משותף, האם מותר להניח בתוכו דברים שאין בהם משום בישול **וכגון:** דבר יבש שהתבשל, או חלה ובורקס וכדו'? **והשבתיו: בספר "שמירת שבת כהלכתה" מובא** שכיון שהוא נמצא עם המיחם יחד אין לעשות כן, אמנם לא הבנתי דבריו כ"כ שהרי יש היכר וזה בדיוק כמו להניח את החלה וכדו' על הברזל של המחים מלמעלה וכדו', וגם יש כאן הפסק של אוויר, וצ"ע.

י"ח. הל' כשרות - חלב עכו"ם גדרו.

עוד שאלו אותי השבוע הבה"ח יעקב יוסף דורפמן שיחי' והבה"ח יהודה יעקובסון שיחי': מה הדין של חלב עכו"ם? **והשבתי: ידוע דעת מרן הגר"מ פיינשטין זצוק"ל** שהתיר חלב עכו"ם באופן כזה שיש פיקוח ממשלתי שחייבים לדווח על החלב מהיכן הוא, אמנם, כל זה גם לשיטתו רק באופן של שעת הדחק וגם הוא כתב שירא שמים יחמיר על עצמו, **אמנם באופן שאין פיקוח ממשלתי לכו"ע** אסור לאכול חלב שמביא לו גוי ולא נודע מקורו, שמא עירב בו חלב אחר של בהמה טמאה, **ולדעת שאר הפוסקים** יש לשתות רק חלב שראה ישראל את החליבה שלו מבהמה טהורה, וזה סימון הכשרות: "חלב ישראל", **ושמעתי ממרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בעת שביקר אצלו רב תנובה הרב ויטמן שליט"א** שבאופן שרואה המשגיח את החליבה במצלמה בשידור חי ג"כ שרי.

י"ט. הל' חנוכה – ברכות ההדלקה.

אנחנו מדברים כבר כמה שבועות על הל' חג החנוכה הקרב ובא, והיום נדבר בעז"ה על הברכות: מובא בפוסקים שבלילה הראשון יש לברך ג' ברכות על ההדלקה, ואלו הן: להדליק, שעשה ניסים, שהחיינו, ובסדר הזה דווקא, ובשאר הלילות יברך שני ברכות בלי ברכת שהחיינו, **והביא לזה רבינו ה"בן איש חי" זיע"א סימן נפלא בפסוק:** "עשה לך שרף" – היינו ברכת להדליק ע"ש הלהבה השורפת, - "ושים אותו על נס" – ברכת שעשה ניסים, - "וראה אותו וחי" – ברכת שהחיינו, **וישנה סתירה במ"ב בדין** מי ששכח לברך שהחיינו בלילה הראשון שבמקום אחד הוא כותב שיברך באותו לילה, ובמקום שני הוא כותב שיברך למחרת, **והתירוץ הנכון בעיני שמדוקדק בלשונו הוא מה שמובא ב"אבן ישראל" למרן הגרי"י פישר זצוק"ל** שאם הנרות עדיין דולקים ולא הלכה המצווה לגמרי יברך באותו לילה, ואם כבר כבו הנרות יברך למחרת בעת ההדלקה, היות והברכה היא על הנרות כיון שכבו הנרות שוב לא יכול לברך באותו לילה [**ויפה מוסיף הבה"ח מרדכי לוי שיחי':** ואם הוא לא בירך הוא יוכל לברך שהחיינו אף בלילה האחרון, וזה נכון!].

כ'. הל' ממונות – אדם שיש לו ב"רב קו" חופשי וכעת אין לו את זה האם הוא יכול ליטול "רב קו" מחברו?

שאל אותי הבה"ח יהודה יעקובסון שיחי': אדם שיש לו ב"רב קו" חופשי חדשי האם הוא יכול לקחת מהשני את ה"רב קו" שיש בו ג"כ חופשי, שהרי אינו מפסיד איש? **והשבתיו: אמר לי מו"ר מרן הגר"ע אויערבאך שליט"א** שבכל כרטיסים כגון: כרטיס קופ"ח וכדו' זה תלוי האם החברה מסכימה להעבירו או לא, וכן כאן אם כל אחד יעביר לשני וייסעו כולם בחינם נמצא כספם כלה, ולכן נראה שאין לעשות כן, אמנם באופן כזה יש לדון: שהרי לשניהם יש חופשי, וצ"ע, אמנם פשיטא שבכרטיס "רב קו" הטעון בנסיעות רגילות המורידות לפי נסיעה סכום שמותר להעבירו מזה לזה שהרי ס"ס הוא משלם ומה אכפת להם מי משלם?, ופשוט.

כ"א. הל' שבת – ללמוד לפני מלווה מלכה.

עוד שאל אתמול [כשהייתי בבר מצווה כאן בירושלים של נכד רב קהילת "היכל הבעל שם טוב" והאדמו"ר מלייאזנא שליט"א בהשתתפות האדמו"ר ר' גדליה משה מזוועהיל שליט"א וכולם ברכוני בחמימות רבה ובלחיצת יד] הרב פליסקין שיחי' [דרך ידידינו היקר מזכה הרבים ר' אלנתן אלוני שיחי']: מובא בשעה"צ (סי' ש') לגבי מלווה מלכה שלכתחילה אין מן הנכון לעשות מלאכה בקבע לפני שיאכל מלווה מלכה, האם גם ללמוד אסור? **והשבתי: לפי המבואר שם במ"ב עיקר הטעם לזה הוא** כיון שאין מן הנכון ללוות את המלכה לאחר זמן רב מהזמן שהלכה, ולכן יש להקדים מלווה מלכה כמה שיותר, ולכן היות והמייחד של שב"ק זה איסור מלאכה, כשמלווה אותה לאחר שעסק במלאכה רבה אין זה נכון, אך ללמוד שמותר גם בשבת לא נראה שיהיה בעיה בזה אף לכתחילה, שהרי אין העניין כאן בגלל שומר שמא ישכח שהרי יכול לאכלה גם מאוחר יותר, ופשוט.

כ"ב. הל' ברכות – אמירת "ברוך הוא וברוך שמו".

שאל אותי השבוע הבה"ח מאיר שטרית שיחי' מבחירי ישיבת "דעת חיים": מדוע בני אשכנז לא נהגו לומר: "ברוך הוא וברוך שמו" בין פסוקי נשיאת כפיים? **והשבתיו: מבואר בפוסקים** שעיקר הקפידא היא שלא לומר: "ברוך הוא וברוך שמו" בברכה שיוצא בה י"ח **וכגון:** ברכות תקיעות שופר, ברכות המגילה, וכדו', אמנם בברכה שאינו יוצא בה **כגון:** חזרת הש"ץ למי שהתפלל לפני שמונ"ע כמנהגנו מותר לומר אך אינו חייב לומר, **ואדרבה, ראיתי בספר "מעשה רב" לרבינו הגר"א זיע"א** שנהג שלא לענות ב"ה וב"ש בחזרת הש"ץ כיון שלפעמים החזן ממהר ונמצא שעונה אמן יתומה, ועוד טעמים, עיי"ש, וממילא אין קפידא דווקא לומר כן על כל ברכה שלא יוצא בה, ובני ספרד מנהגם לומר על כל ברכה שלא יוצאים בה, והבן.

ייתן ה' שנזכה לכל הברכות ברוחניות ובגשמיות "ישועות מקיפות" לכלל ולפרט, אמן!

הגאון ר' חיים וייס שליט"א גאב"ד ביתר ברכני אור ליום ה' ט' כסלו תשפ"ז בחמימות רבה ובלחיצת יד כאן בירושלים.

הגאון ר' ירחמיאל אונגרישר שליט"א ר"י "בית מדרש עליון" ברכני בחמימות רבה ובלחיצת יד אור ליום ה' ט' כסלו תשפ"ז כאן בירושלים.

מו"ר מרן הגאון ר' עזריאל אויערבאך שליט"א ברכני בליל שישי אור לי' כסלו תשפ"ז במאור פנים, ונהנה מאוד מהשיעור ובפרט מהחידוש של ה"בן איש חי" זיע"א על סדר הברכות, וכן הסכים ל"אבן ישראל" על הסתירה במ"ב גבי ברכת שהחיינו, וכן נהנה ממה שאמרתי בשיעור לפני כמה שבועות במשנה ב"ק במח' ר' יהודה ורבנן בגמל שנדלק הפשתן שלו בנר חנוכה שזה קאי רק שהנר היה בחוץ ולא בנדחף בבית חנוכייה שהוי כרה"י ופטור.

הגאון ר' צבי ויספיש שליט"א ר"י הר"ן ברכני ב"כותל מערבי" במוצש"ק ויצא תשפ"ז במאור פנים.

הוספות ממורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א שאמר לי ביום א' י"ב כסלו תשפ"ז: הדברים נפלאים ביותר! ויש לי להוסיף:

א. בעניין המשל של ר' יונה על הגנב והמחתרת – יש לומר שלכן רוצעים את העבד לאחר ז' שנים מטעם: "אוזן ששמעה וכו' כי לי בני ישראל עבדים, וקשה: מדוע רק לאחר ז' שנים? ועפ"י הנ"ל מבואר כי זה לא עונש בשבילו! והוא רוצה להישאר לכן הוא נרצע.

ב. בעניין גזיזת ציפורניים בער"ש שחל בו ר"ח – יש לציין לדברי המ"ב (סי' תצ"ג) שכשחל ר"ח אייר בשבת שרי, ונראה משם שבער"ש מותר, כי תמיד שזה חל בשבת זה גם בער"ש.

ג. בעניין לעשות מעשיו לש"ש – מקור הדברים במשנה (אבות): "וכל מעשיך יהיו לשם שמים.

ד. בעניין להעיר אדם לק"ש במקל – יש לציין למח' ה"קצות" וה"נתיבות" האם אדם מצווה להכות חברו גם על מצוות עשה שאינו מקיים, או רק בי"ד, ועכ"פ חזינן שיש צד להעירו במקל, ואי"ז מופקע כ"כ.

מרנן הגאונים ר' עזריאל ר' מאיר שמחה ר' יעקב אויערבאך, ר' משה יהודה שלזינגר, ר' בנימין פינקל, ר' אברהם נפתלי ויג, ר' מרדכי יפה, ר' שלמה אהרן בלוך שליט"א ברכוני בחמימות רבה ובלחיצת יד אור ליום ג' י"ד כסלו תשפ"ז.

לעי"נ הגאון ר' אלחנן ברלין זצוק"ל, נלב"ע ט' כסלו תשפ"ז, ת.נ.צ.ב.ה.

הגיליון נודב ע"י ידידינו היקר ר' אברהם לוי שיחי' לעי"נ אביו אסלן יהודה בן מלכה ואברהם ז"ל, אמו רג'ינה בת רוחמה ומנשה ע"ה, אחיו חיים, משה (מוי'ס), יצחק בני רג'ינה ז"ל, אחיותיו מלכה ואסתר בנות רג'ינה ע"ה, אחיינו הד"ר יונתן לוי ז"ל בן רות ורפאל שיחי', ת.נ.צ.ב.ה.

לתגובות ושאלות למורנו שליט"א, ולהרשמה לרשימת התפוצה: divreymeir@gmail.com